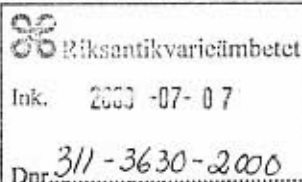

Enligt sändlista med delgivningskvitto

Byggnadsminnesförklaring av Boddas bönhus inom fastigheten
Bodsjö Prästbord 1:8, Bodsjö sn, Bräcke kn

BESLUT

Länsstyrelsen förklarar, med stöd av 3 kap 1 § kulturminneslagen, Boddas bönhus inom fastigheten Bodsjö Prästbord 1:8, Bodsjö sn, Bräcke kn, för byggnadsminne.

BAKGRUND

Se tidigare utskickat PM.

Förslag till byggnadsminnesförklaring sändes ut på remiss den 10 april 2000. Inga invändningar mot byggnadsminnesförklaring har framkommit. Riksantikvarieämbetet har framfört synpunkter beträffande formuleringar och ifrågasatt nödvändigheten av ett skyddsområde. Länsstyrelsen menar dock att ett skyddsområde tydliggör syftet med byggnadsminnesförklaringen och på ett åskådligt sätt visar på byggnadsminnets omfattning.

Jämtlands läns museum ser i remissvaren mycket positivt på att de medeltida timmerbyggnaderna säkerställs för framtiden. För flertalet av byggnaderna poängterar Läns museet behovet av ytterligare forskning kring byggnadens historia och tekniska skick. Läns museet menar att det är viktigt att det vård- och dokumentationsarbete som inleddes under 1980-talet fortsätter, så att kunskapen om och vården av timmerbyggnaderna utvecklas vidare.

BESKRIVNING OCH HISTORIK

Boddas bönhus är dendrokronologiskt daterat till 1291. Det är därmed Jämtlands läns äldsta daterade timmerhus och ett av landets allra äldsta. Enligt traditionen ska socknen Bodsjö ha fått sitt namn efter Bodda, en norsk kvinna som kom flyendes till trakten med sina barn. Hon byggde på sin gård det första kristna kapellet, "Boddas bönhus", intill vilket hon sedan begravdes. Vid hennes grav växte en rönn upp. I samband med ett vägbygge lär rönnen ha

2000-08-25 beslöt... Hb
An. Looek
BM-reg ÖUF/maj

huggits ned och människoben hittats i jorden. År 1912 flyttades bönhuset från Bodsjöbyn till sin nuvarande placering vid Bodsjö kyrka.

Bönhuset mäter invändigt 4,7 x 4,7 m. Det är byggt av rundvirke med ett brant sparrtak. På ena gavelsidan finns en bräddörr, som förstörades när byggnaden flyttades i början av 1900-talet. Då lades också ett nytt tak, liksom nytt golv. Taket lades sedan åter om på 1930-talet, samt i början av 1970-talet.

Inne i byggnaden har tidigare ett mellangolv varit inlagt. Hål efter bärbjälkarna finns. Det finns även en mängd hål och pluggar, som är oregelbundet placerade. En långsmal glugg är trattformigt inhuggen, vilket är karakteristiskt för hög- och senmedeltida loft i Norge. En del av pluggarna har sannolikt tillkommit för upphängning av t.ex. påsar. Hålen har antagligen tagits upp i samband med timringen för insättning av pinnar att stiga på.

Boddas bönhus har under lång tid ansetts märkligt och engagerat forskare. I början av 1960-talet genomfördes på initiativ av f.d. flottningsinspektorn Hjalmar Franzén en C 14-datering av bönhuset, som gav vid handen att det byggts år 975 +/- 80 år. Riksantikvarieämbetet (RAÄ) genomförde därefter besiktning och upprättade ritningar över byggnaden, vilka kompletterades av Länsstyrelsen 1998. År 1969 besiktigades bönhuset av Olle Homman, Nordiska museet. Homman var nära medarbetare till Sigurd Erixon, som också lär ska ha besiktigt byggnaden.

Olle Homman skrev sedan tillsammans med dåvarande landsantikvarien Göran Rosander en artikel i *Fornvärdaren* 1970, där de redogjorde för sina slutsatser. De menade att bönhuset, främst av knutningen att döma, uppförts på 1400-talet med virke från ett äldre hus. Det faktum att timret har två olika hopmärkningsserier, hade av RAÄ tidigare tolkats som att huset var uppfört av två äldre byggnader. Märkningen börjar om ovanför mellangolvets ursprungliga placering, vilket enligt Homman snarare är regel än undantag och inte innebär att det rör sig om två olika omgångar timmer.

I början av 1970-talet var Boddas bönhus i stort behov av restaurering, vilket på nytt aktualiserade frågan om dess ursprungliga utseende och funktion. Hjalmar Franzén ivrade för ett återställande av det gamla bönhuset till, som han menade, ursprungligt utseende, d.v.s. ett litet kapell med mellantak och takryttare. Dessutom förordades en flyttning av byggnaden närmare kyrkan. Efter diskussioner mellan församling, kommun, Länsstyrelsen och RAÄ, där sistnämnda myndighet starkt motsatte sig flyttning och ombyggnad, blev resultatet en måttfull

restaurering av det gamla bönhuset, samt ett nytt rekonstruerat Boddas bönhus.

År 1974 byggdes det nya Boddas bönhus intill kyrkogården i Bodsjö. Hjalmar Franzén hade upprättat ritningarna. Byggnaden, som invigdes som gudstjänstlokal 1981, används för mindre förrättningar. Det finns idag alltså två Boddas bönhus, som båda ägs av Bodsjö församling. Det äldre genomgick en restaurering vid samma tillfälle som det nya uppfördes. Det gamla Boddas bönhus används inte för något särskilt ändamål. En kamin som tidigare varit placerad inne i Bodsjö kyrka, står här numera. Datering genom dendrokronologisk metod av Boddas bönhus till 1291, företogs i mitten av 1980-talet.

Det gamla Boddas bönhus ursprungliga funktion har inte kunnat fastställas. Det anses osannolikt att det har varit en gudstjänstlokal, eftersom huset är litet och har minimalt ljusinsläpp. Bl.a. med tanke på det branta, resliga taket är det ändå sannolikt att byggnaden haft en kyrklig anknytning. Eventuellt har byggnaden haft en takryttare. Hålen för taksparrarna har en rytmisk placering med en stor lucka i mitten, vilket kan tyda på att en takryttare funnits. En teori är att det varit en förrådsbod i anslutning till en kyrka eller prästgård.

Boddas bönhus är ett av Jämtlands läns 14 kända medeltida timmerhus, som nu är förklarade som byggnadsminne.

MOTIVERING

Boddas bönhus har tillsammans med övriga medeltida timmerhus ett stort vetenskapligt värde i ett nationellt och internationellt perspektiv. Timmerhusen ger framför allt kunskap om medeltidens byggnadsskick, men också viktig information om tidens människor och deras levnadsvillkor. Kring Boddas bönhus finns också en sedan länge stark lokal tradition.

De medeltida timmerhusen är sällsynta och viktiga historiska dokument. De har ett byggnadshistoriskt värde, som gör dem synnerligen märkliga. Boddas bönhus uppfyller därmed kulturminneslagens krav för byggnadsminnesförklaring.

SKYDDSFÖRESKRIFTER

Skyddsområdet omfattar del av fastigheten Bodsjö Prästbord 1:8 (se markerat område på Situationsplan).

1. Byggnaden får inte rivas, flyttas, byggas om, till, eller på annat sätt förändras till sin exteriör.
2. Byggnaden får inte förändras till sin interiör.

3. Åtgärder som innebär ingrepp i byggnadens stomme får inte göras.
4. Byggnaden skall underhållas så att den inte förfaller. Vård- och underhållsarbeten skall utföras med sådana material och metoder att det kulturhistoriska värdet inte minskar.
5. Skyddsområdet skall hållas i sådant skick att byggnadsminnets utseende och karaktär inte förvanskas. Vegetation, såsom gräs, buskar och träd, skall hållas i sådant skick att byggnadsminnet inte skadas. Inom skyddsområdet får ytterligare byggnader eller andra fasta anordningar inte uppföras.

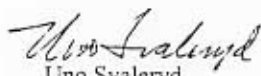
Länsstyrelsen lämnar råd och anvisningar i fråga om vård och underhåll.

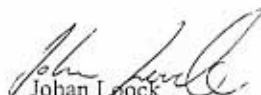
Om ändring av byggnadsminnet i strid med skyddsföreskrifterna anses nödvändig, kan Länsstyrelsen enligt 3 kap 14 § kulturminneslagen meddela tillstånd till detta.

ÖVERKLAGANDE

Detta beslut kan överklagas hos Länsrätten i Jämtlands län, se bilaga (Formulär F4).

I den slutliga handläggningen av ärendet har bitr. länsantikvarie Jesper Larsson och förste länsassessor Erik Berglund deltagit.

Uno Svaleryd
länsråd

Johan Lööck
antikvarie

Bilagor:

Situationsplan
Uppmättningsritningar
Blankett för överklagande (Formulär F4)

Sändlista:

Revsunds pastorat
Revsund 3102
840 50 Gällö

Riksantikvarieämbetet
Box 5405
114 84 Stockholm

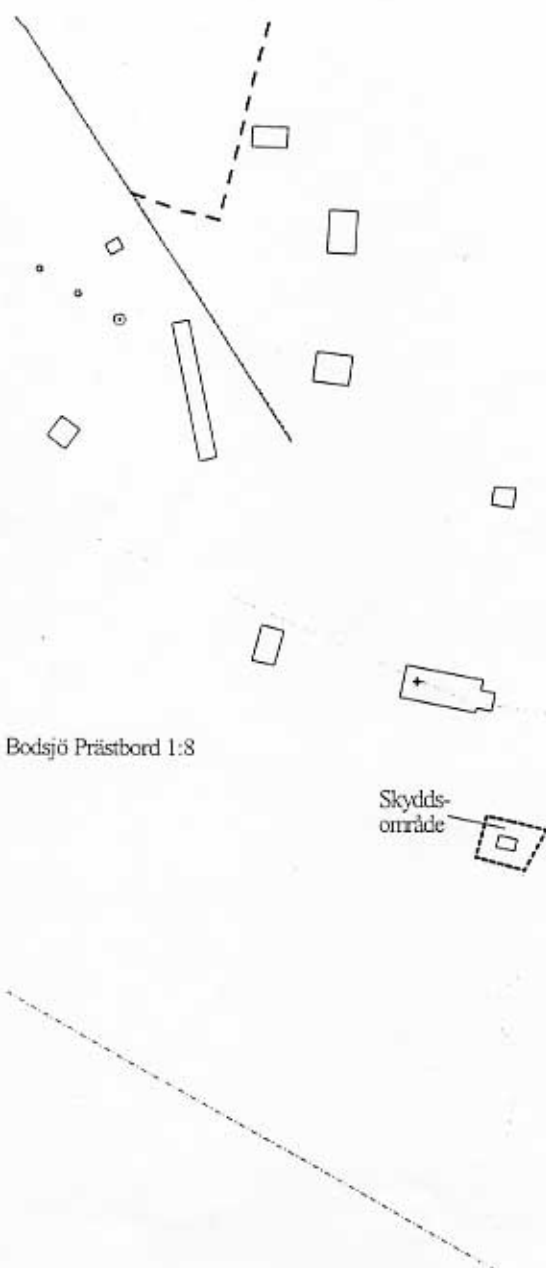
Jämtlands läns museum
Box 709
831 28 Östersund

Lantmäterimyndigheten Jämtlands län
Fastighetsregistret
Box 366
831 25 Östersund

Lantmäterimyndigheten Jämtlands län
Östersundskontoret
Box 366
831 25 Östersund

Bräcke kommun
Box 190
840 60 Bräcke

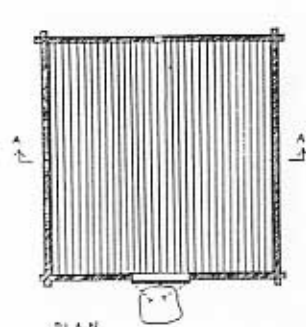
Situationsplan

Bodsjö Prästbord 1:8

Skydds-
område

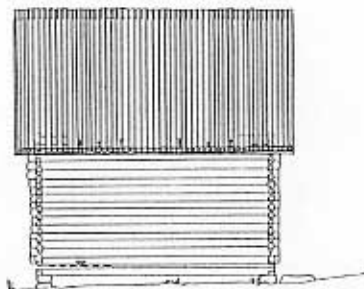
Skala 1:2000

PLAN

ENTREFAÇAD
(FAÇAD MOT VÄSTER)

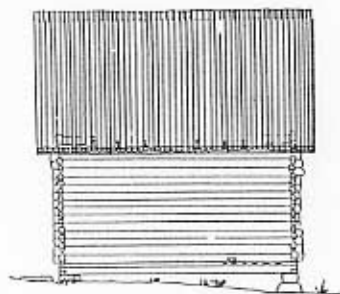
LÄNDSFAÇAD MOT HYRMAN
(FAÇAD MOT NÖR)

SEKTION A-A

GÄVELFAÇAD
(FAÇAD MOT ÖSTER)

LÄNDSFAÇAD
(FAÇAD MOT SÖDER)

SITUATIONSPLAN

BODSJO 1:8, BODSJO, ÖSTERUNDS K.F.
"BODSJO BODHUS"
PLAN, SEKTION A-A + FAÇADER.
LÄNDSRELSIN I RANTLANDS CÅN.
KULTURHISTORIKEN.
ÖSTERUNDS 1880/1900 / TÅN. L. L. L.